

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Задорожний З.-М. В.

« 24 » 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності»

рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

галузь знань – 08 Право

спеціальність – 081 Право

освітньо-наукова програма – Право

Тернопіль – ТНЕУ

2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності»

Дисципліна «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 08 Право	Статус дисципліни – вибіркова дисципліна Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів – 1	спеціальність 081 Право	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	рівень вищої освіти – третій (освітньо- науковий), ступінь доктора філософії	Аудиторні години - <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 12 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 120</i> <i>Заочна – 138</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 2		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності».

2.1. Мета вивчення дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності».

Метою вивчення дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності» опанування у здобувачів наукового ступеню доктора філософії у сфері права правових норм, якими врегульовуються відносини у сфері застосування мір цивільно-правової відповідальності.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності».

Передумовою для вивчення дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності» є вивчення дисциплін: «Філософія науки»,

«Методологія та організація наукових досліджень», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Іноземна мова у наукових дослідженнях», «Емпіричні методи та інформаційно-аналітичні технології у наукових пошуках».

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1.

Тема № 1. Інститут цивільно-правової відповідальності у системі цивільного права України.

Поняття цивільно-правової відповідальності у юридичній літературі та законодавстві. Сутність цивільно-правової відповідальності у системі охоронних правовідносин. Цивільно-правова відповідальність як цивільно-правова санкція. Відмежування цивільно-правової відповідальності від суміжних категорій. Принципи цивільно-правової відповідальності у договірних та позадоговірних відносинах. Функції цивільно-правової відповідальності. Механізм реалізації цивільно-правової відповідальності.

Література: 1, 2, 13, 15, 17, 21, 22, 23, 38, 39, 40, 41, 43, 48, 52.

Тема № 2. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.

Загальна характеристика підстав цивільно-правової відповідальності. Умови цивільно-правової відповідальності. Юридичні та фактичні підстави цивільно-правової відповідальності. Склад цивільного правопорушення. Підстави звільнення від відповідальності та їх характеристика.

Література: 1, 2, 5, 6, 7, 8, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 38, 39, 40, 41, 47, 52.

Тема № 3. Види цивільно-правової відповідальності.

Загальна характеристика видів цивільно-правової відповідальності. Поняття, особливості та підстави переддоговірної відповідальності у цивільному праві. Договірна відповідальність. Часткова відповідальність та особливості її застосування. Солідарна та субсидіарна відповідальність. Цивільно-правова відповідальність окремих учасників цивільно-правових відносин.

Література: 1, 2, 4, 10, 11, 12, 14, 16, 17, 22, 29, 30, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 45, 49, 50, 51.

Тема № 4. Форми цивільно-правової відповідальності.

Загальна характеристика мір (форм) цивільно-правової відповідальності. Відшкодування збитків як форма цивільно-правової відповідальності. Неустойка як форма цивільно-правової відповідальності. Особливості завдатку як форми цивільно-правової відповідальності. Матеріальна компенсація моральної шкоди як форма цивільно-правової відповідальності.

Література: 1, 2, 15, 20, 21, 22, 23, 38, 39, 40, 41, 42.

Змістовний модуль 2.

Тема № 5. Інститут цивільно-правової відповідальності у романо-германській та англосаксонській правових системах.

Загальна характеристика інституту цивільно-правової відповідальності у

романо-германській та англосаксонській правових системах. Підстави цивільно-правової відповідальності у країнах загального та континентального права. Різновиди форм цивільно-правової відповідальності у романо-германській та англосаксонській правових системах.

Література: 21, 22, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51.

Тема № 6. Відповідальність за порушення окремих видів договірних зобов'язань.

Відповідальність за порушення зобов'язань щодо передання майна у власність. Відповідальність за порушення зобов'язань щодо передання майна у користування. Відповідальність сторін підрядних зобов'язань. Відповідальність за порушення зобов'язань про надання послуг. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Література: 2, 3, 9, 11, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 32, 37, 38, 39, 40.

Тема № 7. Цивільно-правова відповідальність за заподіяння шкоди.

Відшкодування шкоди, завданої працівником юридичної або фізичної особи, органами влади чи їх посадовою або службовою особою. Відшкодування шкоди, завданої малолітніми, неповнолітніми, недієздатними та особами, які не усвідомлюють значення своїх дій та (або) не можуть керувати ними. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю потерпілого. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).

Література: 2, 5, 6, 8, 17, 21, 22, 31, 34, 38, 39, 40, 41, 47.

Тема № 8. Міри оперативного впливу на правопорушника у цивільному праві.

Сутність мір оперативного впливу у цивільному праві України. Види мір оперативного впливу у цивільному праві. Підстави застосування мір оперативного впливу. Особливості застосування міри оперативного впливу за видом зобов'язального правовідношення.

Література: 2, 3, 9, 15, 21, 22, 29, 30, 31, 38, 39, 40, 41.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності». (денна форма навчання)

Тема	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль № 1		
Тема № 1. Інститут цивільно-правової відповідальності у системі цивільного права України	4	15

Тема № 2. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.	4	15
Тема №. 3. Види цивільно-правової відповідальності	4	15
Тема № 4. Форми цивільно-правової відповідальності	4	15
Змістовий модуль № 2		
Тема № 5. Інститут цивільно-правової відповідальності у романо-германській та англосаксонській правових системах	4	15
Тема № 6. Відповідальність за порушення окремих видів договірних зобов'язань	4	15
Тема № 7. Цивільно-правова відповідальність за заподіяння шкоди	4	15
Тема № 8. Міри оперативного впливу на правопорушника у цивільному праві	2	15
Разом	30	120

Структура залікового кредиту з дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності».
(заочна форма навчання)

Тема	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль № 1		
Тема № 1. Інститут цивільно-правової відповідальності у системі цивільного права України	2	17
Тема № 2. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.	2	17
Тема №. 3. Види цивільно-правової відповідальності	2	17
Тема № 4. Форми цивільно-правової відповідальності	1	17
Змістовий модуль № 2		
Тема № 5. Інститут цивільно-правової відповідальності у романо-германській та англосаксонській правових системах	1	17
Тема № 6. Відповідальність за порушення окремих видів договірних зобов'язань	2	17

Тема № 7. Цивільно-правова відповідальність за заподіяння шкоди	1	18
Тема № 8. Міри оперативного впливу на правопорушника у цивільному праві	1	18
Разом	12	138

5. Самостійна робота

Під час вивчення дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності» здобувачі виконують самостійні завдання. Метою даних завдань є розвиток навиків самостійної творчості, а також кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

У процесі підготовки самостійної роботи здобувач набуває вміння працювати із доктринальними джерелами, нормативною базою України та зарубіжних країн, судовою практикою, робити обґрунтовані висновки, а також логічно викладати свої думки у власному науковому дослідженні. Виконання самостійної роботи сприяє поглибленому вивченню дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності». Крім того, самостійна робота здобувача є однією із форм перевірки знань, яка вказує на рівень оволодіння ним законодавчою базою та теоретичним матеріалом.

№ п/п	Тематика	К-сть годин денна форма	К-сть годин заочна форма
1.	Сутність цивільної відповідальності як санкції.	4	4
2.	Правовий механізм реалізації цивільно-правової відповідальності.	4	4
3.	Механізм реалізації відповідальності без вини у цивільному праві України.	4	4
4.	Психологічна концепція вини у цивільному праві України.	4	4
5.	Правові передумови закріплення переддоговірної відповідальності у	4	4

	цивільному законодавстві України.		
6.	Відшкодування збитків як універсальний спосіб захисту цивільних прав та інтересів.	4	4
7.	Роль штрафної неустойки у договірних правовідносинах.	4	4
8.	Неустойка в праві країн континентальної Європи.	4	4
9.	Штраф в англо-американському цивільному праві.	4	4
10.	Концепція вини у сучасній цивілістичній доктрині та законодавстві.	4	4
11.	Правове регулювання відповідальності без вини у цивільному праві України.	4	4
12.	Вина юридичних осіб.	4	4
13.	Вчення про елементи складу цивільного правопорушення у сучасній цивілістичній доктрині.	4	4
14.	Проблеми відповідальності юридичних осіб публічного права.	4	4
15.	Системний підхід у дослідженні цивільно-правової відповідальності.	4	4
16.	Види відповідальності у сучасному цивільному праві України.	4	4
17.	Загальна характеристика заходів цивільно-правової відповідальності	4	4
18.	Джерела цивільно-правової відповідальності.	4	4
19.	Проблема вини юридичної особи у деліктному праві.	4	4
20.	Деліктне зобов'язання внаслідок порушення володіння (trespass) за англо-американським правом.	4	4
21.	Деліктні зобов'язання внаслідок необережності (negligence) за англо-американським правом.	4	4
22.	Відшкодування шкоди, завданої взаємодією джерел підвищеної небезпеки.	4	4
23.	Специфіка компенсації моральної шкоди, що завдана приниженням честі, гідності та ділової репутації фізичних осіб, а також ділової репутації юридичних осіб	4	4
24.	Специфіка компенсації моральної шкоди, завданої правоохоронними та судовими органами	4	4

25.	Чинники, що впливають на зміну розміру відшкодування моральної шкоди	4	4
26.	Сучасні оригінальні методики нарахування розміру відшкодування моральної шкоди.	3	4
27.	Специфіка компенсації моральної шкоди в трудових правовідносинах.	3	4
28.	Спільне завдання шкоди декількома особами та їх відповідальність.	3	4
29.	Випадки правомірного завдання шкоди.	3	4
30.	Умови відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт, послуг.	2	4
31.	Особливості відшкодування шкоди, завданої декількома неповнолітніми особами.	2	4
32.	Особливості відшкодування шкоди, завданої транспортним засобом у випадку незаконного заволодіння ним.	2	7
33.	Підстави зменшення і збільшення розміру відшкодування шкоди, завданої життю фізичної особи.	2	7
Разом:		120	138

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- залік.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю з дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності».

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності»

№	Найменування	Номер теми
1.	Комп'ютерні презентації з дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності»	1-8
2.	Кейсові завдання з дисципліни «Актуальні проблеми цивільно-правової відповідальності»	1-8
3.	Використання Інтернет-ресурсів: 1. www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України. 2. www.gp.gov.ua – Офіційний сайт Генеральної Прокуратури України. 3. www.kmu.gov.ua – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. 4. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України. 5. www.court.gov.ua – Офіційний портал Судової влади України. 6. www.mvs.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ України. 7. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. 8. www.court.gov.ua/reyestri-ta-sistemi/ – Державний реєстр судових рішень	1-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 03.09.2019)
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2013 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.09.2019)
3. Андреева О. В. Ризик у договірних зобов'язаннях: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ. 2015. 20 с.
4. Борисова В. І. До проблеми цивільно-правової відповідальності юридичних осіб. Проблеми цивільного права і процесу: *Матеріали наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті професора О. А. Пушкіна*. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2015. С. 23-26.
5. Борисова Ю.Є. Підстави виникнення деліктних зобов'язань у цивільному праві України та США. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство*. 2019. Т. 24. Вип. 1(34). С.193-200.
6. Бурлака І. В. Зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої без вини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків. 2015. 21 с.
7. Великанова М.М. Співвідношення ризику та вини як умови цивільно-правової відповідальності. *Право і суспільство*. №3. 2018. С. 81-86.
8. Гузь Є.В., Туров В.Д. Цивільно-правова відповідальність без вини в інституті деліктних зобов'язань. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки» Випуск 4. Том 1. 2017. С.56-61.
9. Гринько С.Д., Гринько Р.В. Заходи оперативного впливу, пов'язані з виконанням зобов'язання за рахунок боржника. *Університетські наукові записки*. 2016. №57. С. 45-55.
10. Договірне право України. Загальна частина : навч. посіб. / Т.В. Бондар та ін. ; за ред. О.В. Дзери. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 891 с.
11. Заверуха С. В. Цивільно-правова відповідальність за договором купівлі-продажу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ. 2015. 20 с.
12. Зеліско А. В. Підприємницькі юридичні особи приватного права як суб'єкти цивільних правовідносин: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника. 2016. 445 с.
13. Каленіченко Л.І. Поняття та види принципів юридичної відповідальності. *Право і безпека*. 2017. № 1 (64). С.24-31.
14. Капліна Г.А., Елларян А. С. Договірна та недоговірна (деліктна) відповідальність: порівняльно-правовий аналіз. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. №30. 2015. С.256-262.
15. Кот О. О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 494 с.
16. Коструба А. В. Субсидіарна відповідальність учасників підприємницького товариства в цивільному праві України: на шляху інтеграції до європейського союзу. Адаптація корпоративного законодавства України до права Європейського

Союзу: Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції / НДІ приватного права і підприємництва ім. академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України; за ред. д-ра юрид. наук, акад. НАПрН України В. В. Луця. Івано-Франківськ, 2016. С. 126-129.

17. Зайцева-Калаур І.В. Принцип справедливості у механізмі правого регулювання договірних та деліктних зобов'язань. *Право і суспільство*. 2017. № 4. С.45-50.

18. Лукасевич-Крутник І. С. Теоретичні засади регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А. 2019. 474 с.

19. Микитин В. І. Цивільно-правова відповідальність за порушення майнових прав інтелектуальної власності. дис. .канд. юрид. наук. 12.00.03. Київ. 2016. 224 с.

20. Міловська Н. В. Договірні зобов'язання зі страхування у цивільному праві України: проблеми теорії та практики: монографія К.: НДІ приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака НАПрН України. 2019. 488 с.

21. Науково-практичний коментар Цивільний кодекс України / За ред. Бобрика В. І. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 784с.

22. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. 2-е вид., перероб. і доп. / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2015. Т. 1, 2.

23. Навальнєва Н. Санкція як правовий засіб у механізмі правового регулювання цивільних відносин. *Підприємництво, господарство і право*. №3. 2019. С. 40-45.

24. Немцева А.О. Теоретико-правовий аналіз відповідальності без вини у цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 ; Інститут законодавства Верховної Ради України. Івано-Франківськ, 2016. 21 с.

25. Немцева А. О. Теоретико-правовий аналіз відповідальності без вини у цивільному праві: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2016. 213 с.

26. Немцева А.О. Теоретичні аспекти відповідальності без вини у цивільному праві. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. №4. 2015. С. 27-32.

27. Парасюк В.М. Склад правопорушення як підстава цивільно-правової відповідальності. *Порівняльно-аналітичне право*. №6. 2017. С. 124-127.

28. Парасюк В. М. Теоретичне обґрунтування сутності підстави цивільно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. №1. 2020. С.45-49.

29. Пучковська І.Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань: монографія. Харків : Право, 2017. С. 154.

30. Пучковська І.Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук. Харків, 2018. 42 с.

31. Римарчук Р. М. Підстава та умови цивільно-правової відповідальності за шкоду, заподіяну державними органами та їхніми посадовими особами. *Lviv Polytechnic National University Institutional Repository* <http://ena.lp.edu.ua> С.308-314.

32. Сobotник Р. В. Договір страхування цивільної відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ. 2015. 20 с.

33. Спасибо-Фатєєва І. В. Про концептуальні зміни в підходах до відповідальності акціонерів та посадових осіб господарських товариств. *Міжнародний журнал «Право і суспільство»*: за ред. д-ра юрид. наук, проф. Васильєвої В. А. Випуск 3. Івано-Франківськ: Фоліант, 2016. С. 124-132.

34. Сobotник Р. В. Договір страхування цивільної відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ. 2015. 20 с.

35. Сядриста І. І. Відповідальність акціонерів за суб'єктивні зловживання. *Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна*. Харків.: ХНУВС. 2017. С. 283-285.

36. Сядриста І. Про проблему визначення поняття відповідальності учасників акціонерних правовідносин та її місця у системі цивільно-правової відповідальності. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 9. С. 35-39.

37. Федорченко Н. В. Зобов'язання з надання послуг у цивільному праві України: теоретико-правові засади: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ. 2015. 36 с.

38. Харитонов Є. О., Дрішлюк Л.І. Цивільне право України. Елементарний курс: Навчальний посібник. Суми: ВТД „Університетська книга”, 2016. 352 с.

39. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 11 Недоговірні зобов'язання / За ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Серія «Коментарі та аналітика». Х.: ФО-П Лисяк Л. С., 2014 – 416 с.

40. Цивільне право України : [Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / [Бабаскін А. Ю., Бошицький Ю. Л., Венецька М. В. та ін.]; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. 2-е вид., перероб. і допов. К. : Вид. дім «Ін Юре», Авт. зазнач. на звороті тит. арк. Т. 2 : Особлива частина, 2016. 513 с.

41. Цивільне право України. Особлива частина. За загальною редакцією д.ю.н. проф. Р. Б. Шишки. Підручник. К.: вид. Ліра. К. 2016. 1024 с.

42. Черкашин С. В. Про зменшення розміру цивільно-правової відповідальності на прикладі неустойки. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 5. 2019. С. 39-42.

43. Waisberg, I. (2018). Civil Liability and Antitrust Law. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3278880>

44. de Melo, L. C. F., & Faleiros Júnior, J. L. de M. (2019). The objective State's civil liability for omissive actions: Reality or merely a tendency? *Publicum*, 5(1). <https://doi.org/10.12957/publicum.2019.37307>

45. González Hernández, R. (2013). Responsabilidad extracontractual y contractual: barrera entre ambas. *Anuario Jurídico y Económico Escurialense*, 46(1).

46. Mohammadi, Z., & Karimi, G. (2017). Review of Issues Related to Crisis and Its Management in Civil Liability Law. *Journal of Politics and Law*, 10(2). <https://doi.org/10.5539/jpl.v10n2p9>

47. De Souza, E. N. (2018). Causality and fault in torts law: Subsidies for a needed conceptual distinction. *Civilistica.Com*, 7(3).

48. Andreev, Y. N., & Zolotarev, A. P. (2018). On the measures of civil legal liability: theoretical aspects. *Proceedings of the Southwest State University*, 22(1). <https://doi.org/10.21869/2223-1560-2018-22-1-175-181>

49. Lyubimov, K. (2019). Legal liability as an element of the legal status of civil servants. *Social Law, 1*. <https://doi.org/10.37440/soclaw.2019.01.03>

50. Dželetović, M. (2019). Civil liability of minors. *Facta Universitatis, Series: Law and Politics*. <https://doi.org/10.22190/fulp1803213d>

51. Contractual, civil and criminal liability of public servants. (2018). *Perspectives of Law and Public Administration*, 7(1).

52. Евдокименко Е. О. Основание и условия гражданско-правовой ответственности. Новосибирск. 2015. 134 с.